

Janneke den Ouden

Sijpelend gif

Van Janneke den Ouden verscheen eerder:

Dagboek van een triller (autobiografisch), 2022

Verhalen en versjes voor lieve én stoute kinderen, (kinderboek), 2022

Val Dood! (literaire thriller), 2024

© 2026 Janneke den Ouden

Eerste druk: juli 2026

Auteur: Janneke den Ouden

Redactie: Haags Bureau | Boekenmakers

Omslag en binnenwerk: Haags Bureau | Boekenmakers

Beeld omslag: Shutterstock

Auteursfoto: privécollectie

Druk: Pumbo.nl

ISBN 978-94-6533-628-2 (print)

978-94-6533-666-4 (e-boek)

NUR 330, 332, 305

Woorden verdienen bescherming – deze ook. Niets uit deze uitgave mag worden gedeeld, gekopieerd, opgenomen of gebruikt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

*‘Als je je geheimen aan de wind onthult,
verwijt hem dan niet dat hij ze doorvertelt
aan de bomen.’*

– Kahil Gibran

Proloog

Er moet een moment geweest zijn waarop ik had kunnen voorkomen in deze hopeloze situatie terecht te komen. Misschien waren er zelfs meerdere momenten, maar liet ik ze stuk voor stuk voorbijgaan. Een aaneenschakeling van gemiste kansen. Onbenut gelaten. Niet nagedacht. Geen enkel moreel besef.

Ik liet het mij allemaal overkomen zonder ooit een grens te trekken. Blijkbaar ben ik een type zonder ruggengraat, een volger die besluiteloos in de schaduw van een sterkere persoonlijkheid blijft staan terwijl het noodlot toeslaat.

Ik had weg kunnen lopen, nee kunnen zeggen en voor mezelf kunnen kiezen. Ik had de regie over mijn leven kunnen opeisen, zodat ik nu zonder afschuw in de spiegel had kunnen kijken.

Zie wat mijn onnozelheid me gebracht heeft. Door mijn totale onvermogen om sturing aan mijn leven te geven, door er geen principes op na te houden en geen grenzen te stellen, moet ik nu vrezen voor mijn leven.

En ben ik medeplichtig aan moord.

Om te overleven is er maar één uitweg.

Ik zal moeten veranderen.

Van een mak schaap in een wolf.

Ik moet mijn echtgenoot vermoorden.

Hij mag niets vermoeden. Ik moet voorzichtig zijn. Hij is intelligent. Ik zal nóg intelligenter moeten zijn. En alerter dan ik ooit voor mogelijk hield.

Ik zal zonder enige scrupules in staat moeten zijn om te handelen.

De angst ligt als een ijzige hand in mijn nek.

Het gaat om mijn leven.

‘Frannyyy? Lieve vrouw van me! Waar bèn je? Ben je boven? Kom je naar beneden? Fráááántje, kom je mannetje eens begroeten!’

Mijn ademhaling stokt.

Ik hou mijn gebalde vuist voor mijn mond en bijt op mijn knokkels tot ze bloeden.

Het is zover.

Nu gaat het erom.

I

Belangrijk document. Te openen na mijn overlijden.

Mijn naam is Franny Lugtharts. In dit document leg ik de gebeurtenissen van de afgelopen jaren vast. Maar eerst dit: indien ik onder verdachte omstandigheden overlijd, zoals door een ongeval of na een vermissing, maar ik reken hier ook een plotseling ziekteverloop onder, verzoek ik mijn notaris deze verklaring onmiddellijk te delen met de relevante instanties.

Mijn echtgenoot is niet op de hoogte van dit document. Het is van cruciaal belang dat dit zo blijft. Ik zal proberen mijn verhaal zo volledig mogelijk op te schrijven en niets weg te laten. Sommige dingen zijn moeilijk om op papier te zetten, ronduit pijnlijk zelfs, maar ik vind dat ik volledig moet zijn. Ook wanneer mijn aandeel niet iets is om trots op te zijn.

Wat er gebeurd is, is niet eenvoudig onder woorden te brengen. Ik heb van mijn echtgenoot gehouden. Dat maakt het moeilijk om te erkennen wie hij werkelijk is. De man met wie ik mijn leven deelde, blijkt iemand anders te zijn dan ik heb willen zien.

Ik heb naast hem geleefd, heb met hem geslapen en ben stap voor stap verstrikt geraakt in iets waar ik mij aanvankelijk niet tegen heb verzet. Mijn echtgenoot is een monster. Het valt me zwaar dit op te schrijven. Ik deelde het bed met een berekenende moordenaar. Hij heeft mij medeplichtig gemaakt. Zonder hem was ik nooit in deze situatie terechtgekomen, maar voor wat ik heb

gedaan, voor al die afschuwelijke dingen, neem ik de volle verantwoordelijkheid.

Nu dit document u bereikt, betekent dit dat ik er niet meer ben. Ik ga ervan uit dat mijn echtgenoot daarvoor verantwoordelijk is. Het is aannemelijk dat hij zijn leven inmiddels heeft voortgezet met, waarschijnlijk, een andere vrouw.

Ik hoop dat u na het lezen van dit document, ondanks wat u onder ogen krijgt, toch enig begrip en misschien zelfs een beetje empathie voor mij kunt opbrengen. Ik heb mezelf al vaak genoeg gestraft.

Mocht mijn echtgenoot vóór mij overlijden, dan zal ik dat in dit document opnemen en beslissen of deze verklaring na mijn overlijden alsnog gedeeld moet worden met de notaris en de relevante instanties. Het is ook mogelijk dat ik ervoor kies dat het document vernietigd moet worden. Op dit moment kan en wil ik die beslissing nog niet nemen.

Dit schrijven is óf een postume hulproep om begrip en vergeving, óf een poging om met mezelf in het reine te komen. Misschien is het beide. Een bekentenis en verweer ineen. Het dwingt mij de dingen die zijn gebeurd, en die ik gedaan heb, onder ogen te zien. Ik ben geen uitzonderlijk mens. Ik leidde een leven zoals zovelen: rustig, overzichtelijk, zonder grote uitschieters. Totdat ik hem ontmoette.

Mensen zoals ik doen in het normale leven niemand kwaad. Ze draaien hun rondje mee op deze aardbol en zijn ongevaarlijk voor anderen. Tenzij... ze iemand als John Dick tegenkomen. Een man die vrouwen meesleept in zijn waanzin.

Ondanks de opluchting die het opschrijven me geeft, valt het me zwaar. Het confronteert mij met wat er is gebeurd en hoe ver het heeft kunnen komen.

Ik had hem ook niet kunnen ontmoeten. Dan had ik nooit gedaan wat ik heb gedaan.

Ik begin mijn verhaal bij mijn eerste ontmoeting met John Dick Rosier. De jaren daarvoor zijn in grote lijnen niet zo relevant, met uitzondering van twee zaken: mijn ouders lieten mij na hun overlijden een aanzienlijk bedrag na, en mijn keuze voor een bepaalde opleiding en werkgever speelde ook een rol.

Ik was jong, aantrekkelijk, niet onbemiddeld en werkzaam in de juiste branche. Onder andere omstandigheden had hij mij waarschijnlijk niet eens opgemerkt.

Ik vrees dat het een lang schrijven gaat worden, maar het is de enige manier waarop ik alles kan vertellen. Juist de lengte, het niet willen overslaan van gebeurtenissen, zorgt ervoor dat het een gedetailleerde omschrijving is van hoe mijn leven kon ontsporen en hoever ik ben gegaan in mijn overlevingsdrift.

Ik zal mezelf niet sparen, maar hoop, nogmaals, op een klein beetje begrip wanneer ik voor u op papier verschijn.

Misschien zou u hetzelfde hebben gedaan.

Waarschijnlijk niet.

Franny Lugtharts

Ik had een gelukkige jeugd in een klein, hecht gezin. Mijn ouders waren liefdevolle en betrokken mensen die hard werkten. Ze hadden duidelijke normen en waarden. Wat ik ga beschrijven, vindt daar zijn oorsprong niet. Ik ben dankbaar dat zij dit alles niet hebben hoeven meemaken.

Op school was ik een rustige leerling. Ik doorliep de klassen zonder problemen en trad niet graag op de voorgrond. Na de middelbare school volgde ik de opleiding Biologie en Medisch Laboratoriumonderzoek. Ik behaalde mijn Bachelor of Science, iets waar mijn ouders trots op waren.

Na mijn studie kon ik op veel plekken aan de slag. De wereld lag aan mijn voeten. Bedrijven stonden te springen om personeel. Ik had kunnen kiezen voor het Nederlands Kankerinstituut of Sanquin. Dan was mijn werk gericht geweest op de genezing of het voorkomen van ziekten. Dan had ik trots op mezelf kunnen zijn.

Ik koos echter anders.

Ik ging werken bij een producent van chemische stoffen. Het bedrijf produceerde producten voor de landbouw en voor huishoudelijk gebruik. Geen bekend bedrijf met een groot publiek profiel in de markt, maar wel met een omzet van vele miljarden per jaar. Deze branche is aanzienlijk winstgevender dan die van onderzoek naar genezing. Ik vond dat mij na mijn studie wel een goed salaris toekwam.

Pesticiden en insecticiden zijn de stille motoren van de wereldeconomie en leveren een meedogenloos rendement op. Nederland is een spil in dit web. Het is de derde exporteur

van Europa en de tiende wereldwijd. Miljoenen liters gif die hier verboden zijn, gaan onze grens over naar de rest van de wereld. Het is big business, aangestuurd door mannen met topsalarissen en een zwijgplicht.

Ik kreeg de functie van hoger microbiologisch analist. Mijn taak was producten analyseren en vaststellen of de wettelijk toegestane hoeveelheden pesticiden niet werden overschreden.

Niet om gezondheid te beschermen, maar om te voldoen aan de regelgeving en de aansprakelijkheid te beperken. Ik zorgde ervoor dat ik exact op de grens van de wet opereerde om boetes en claims te voorkomen.

Ik verdiende een goed belegde boterham. Ik hoefde de wereld niet te verbeteren. Ik wilde juist zo veel mogelijk van mijn tijd op deze aardbol genieten, en geld maakt dat een stuk eenvoudiger.

Mijn illusies over gezond eten raakte ik al snel kwijt. Ik trof op vrijwel ieder levensmiddel dat ik controleerde grote hoeveelheden pesticiden aan. Nagenoeg al ons fruit, onze groenten, ons vlees en onze vis zitten vol met bestrijdingsmiddelen en dat consumeren we elke dag. Aardbeien staan bovenaan – carbofuraan –, maar appels met acefaat en chloorprofam en sla met chlorothalonil zijn bijna standaard. Het is voor de consument haast niet te doen om die producten zonder pesticiden te kopen.

Ik vond het niet aan mij om te strijden tegen pesticiden. Dat was iets voor de regering. Ik ben geen type om onbetaald de barricades op te gaan. Waarom zou ik? Het probleem is veel te groot voor mij. De chemische stoffen zijn overal. Ze zitten in ons water, in de lucht, in de bodem, in ons voedsel, in bouw-

materialen, in kleding en in bijna alles wat we online kopen. We slepen de stoffen onze huizen binnen via onze schoenzolen, via de bloemen die we kopen, de luchtjes voor in huis en in producten tegen muggen, wespen, vlooien en mieren, en tegen de schurftmijt. Ik kan nog wel even doorgaan: de stoffen zitten in onze schoonmaakartikelen, cosmetische producten, koelkasten, huisstof, verpakkingsmateriaal en zelfs in de luiers van onze baby's. Mensen realiseren zich niet dat je in vrijwel ieder huis arsenicum aantreft, net als minstens drieëntwintig andere soorten pesticiden die veelal niet goedgekeurd zijn voor huishoudelijk gebruik.

Ik werkte met afzonderlijke stoffen, nooit met combinaties. Terwijl ik wist dat juist die combinaties problematisch konden zijn. Ik kende de cijfers, de rapporten, de risico's. Ik verwachtte alleen niet dat die mij persoonlijk zouden raken.

Mijn werkzaamheden voelden af en toe vreemd aan. Pesticiden die in Nederland al sinds lange tijd verboden zijn om te gebruiken, worden hier wel geproduceerd. Daarna worden ze geëxporteerd naar landen buiten de Europese Unie. Vooral naar landen met een lagere inkomensklasse, zoals Brazilië, Maleisië, India, maar ook de Verenigde Staten. Vervolgens trof ik exact diezelfde stoffen weer aan op de geïmporteerde producten uit die landen.

Ik was me, ook toen al, wel bewust van de strijd die veel medici en allerlei actiegroepen tegen gifstoffen voerden. Een minieme dosering van een bepaalde stof kan al een trigger zijn en het DNA van de mens ontregelen en kanker uitlokken. Of de ziekte van Parkinson, auto-immuunziekten of andere neurologische aandoeningen, waaronder een verhoogd risico op ADHD bij jonge

kinderen. Ik vroeg me af wat een combinatie van stoffen deed, en wat de totale hoeveelheid gifstoffen die mensen gedurende hun hele leven binnenkrijgen, teweegbracht.

Ik trof ongelooflijk vaak paraquat aan op eetbare gewassen. Het is een stof in de hoogste giftigheids categorie en zeer toxisch voor onze hersenen en ons zenuwstelsel. Een studie uit 2011 toonde het verband al aan tussen paraquat en het krijgen van de ziekte van Parkinson, maar er ontstond direct discussie over de wetenschappelijke consensus. In de jaren erna volgden er meer studies, waarna de bewijzen voor een relatie tussen gif en ziekte zich opstapelden. Ik voelde me niet geroepen om waar dan ook vraagtekens bij te zetten of mijn bevindingen aanhangig te maken.

Sommigen vinden mij misschien schaamteloos, of mijn werk onethisch, omdat ik ervoor zorgde dat het gif altijd *nét* binnen de maximale wettelijk toegestane hoeveelheid bleef. Had je vroeger aan mij gevraagd of ik geen moreel bezwaar had tegen het opzoeken van de grenzen en het vooropstellen van een zo hoog mogelijke winstmarge voor het bedrijf, dan had ik mijn antwoord klaar. Ik vond dat mensen zelf ook wel konden bedenken dat als ze meerdere producten per dag eten, ze dan ook verschillende gifstoffen binnenkrijgen. Ik was toch niet mijn broeders hoeder?

Wanneer mensen bepaalde producten het hele jaar door in de schappen willen hebben – en die moeten er ook nog blozend uitzien – dan zijn daar zelfs meerdere gifbehandelingen voor nodig. Op mijn werk heette dat: cumuleren. Met andere woorden: het effect van meerdere giften samen wordt sterker, en dus nog giftiger...

Ik testte ongelooflijk veel stoffen. In de VS komen jaarlijks zeker duizend nieuwe chemische producten op de markt, naast de ruim zeventigduizend reeds bestaande chemicaliën. De Verenigde Naties schrijven in hun rapporten dat jaarlijks dertigduizend boeren en landarbeiders sterven door pesticiden, en dat er daarnaast nog eens driehonderdduizend mensen lijden aan aandoeningen veroorzaakt door pesticiden. Ik kende die cijfers, werkte met giftige stoffen, maar het had niets met mij van doen. Nooit had ik verwacht zelf met het gif te maken te krijgen. Nu ik erover nadenk: waarschijnlijk heb ik zelfs in al mijn arrogantie gedacht dat het effect van pesticiden gewoon niet over mij ging. Mag ik hieraan toevoegen, voor wat het waard is, dat ik vandaag de dag heel andere keuzes zou maken?

Ik dwaal af. Ik moet vasthouden aan de feiten en mijn verhaal in de juiste volgorde vertellen. Het zal een lang epistel worden.